

MUNI
LAW

Vlastnické právo

principy, předmět, obsah

doc. JUDr. Pavel Koukal, Ph.D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Vlastnické právo a obecná svoboda jednání

- Čl. 2 odst. 3 LZPS
- § 3 odst. 1 o.z.
- Isaiah Berlin, Immanuel Kant
  - *„Respektování autonomní sféry jednotlivce, která také požívá ochrany ze strany státu tak, že na jedné straně **stát zajišťuje ochranu** proti zásahům ze strany třetích subjektů a na straně druhé sám vyvíjí pouze takovou aktivitu, kterou do této sféry **nezasahuje**, resp. zasahuje pouze v případech, které jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem, a kdy je takový zásah **proporcionální s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo**“ (náleží I. ÚS 546/03).*

Vlastnické právo a autonomie jednotlivce

- „Vlastnické právo náleží svou povahou do kategorie "základních" práv a svobod jednotlivce ("core-rights"), a tvoří tedy jádro personální autonomie jednotlivce ve vztahu k veřejné moci. Podle liberální tradice, která stála u zrodu ideologie základních práv a svobod, je vlastnické právo **všezahrnující kategorií autonomního postavení jednotlivce vůči veřejné moci** [...]
- Nicméně tak jako jiná základní práva je rovněž vlastnické právo **omezitelné**, a to v případě kolize s jiným základním právem nebo v případě nezbytného prosazení ústavně aprobovaného veřejného zájmu. Vzhledem k tomu, že vlastnické právo má - na rozdíl od jiných základních práv - poměrně jasně vyjádřitelnou materiální (hmotnou) ekonomickou hodnotu a jeho realizace stojí v základu společenských tržních transakcí, vyžaduje jeho případné omezení poskytnutí **kompensace** (náhrady)“. (nálezn II.ÚS 268/06)

Vlastnické právo jako věčný problém

- „*Nic nepůsobí na lidskou představivost a **nepudí vášně lidí** tak silně jako vlastnické právo jakožto jediné a despotické panství, které si jeden člověk nárokuje a vykonává nad jsoucný tohoto světa s naprostým vyloučením práva jakéhokoli jiného jedince ve vesmíru*“.
- **William Blackstone**, *Commentaries on the Laws of England in Four Books*

Deklarace práv člověka a občana ze dne 26. 8. 1789

- Čl. XVII: „*Protože vlastnictví je nedotknutelným a posvátným právem, nikdo ho nemůže být zbaven kromě případu, kdy by to vyžadovala zákonně zajištěná veřejná nezbytnost. A pod podmínkou spravedlivého a předchozího odškodnění*“.

Všeobecná deklarace lidských práv

- Čl. 17
- *1. Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.*
- *2. Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku*

Charta základních práv a svobod EU

- Čl. 17 Právo na vlastnictví
- 1. *Každý má právo vlastnit zákonně nabytý majetek, užívat jej, nakládat s ním a odkazovat jej. Nikdo nesmí být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon, a při poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě. Užívání majetku může rovněž být upraveno zákonem v míře nezbytné z hlediska obecného zájmu.*
- 2. *Duševní vlastnictví je chráněno.*

Vlastnické právo irituje

- ***„Vlastnictví je krádež! Na počátku každého velkého majetku je krádež“ (Joseph Proudhon)***
- ***„„Soukromé vlastnictví bylo a je i dnes příčinou nekonečného počtu zločinů a neštěstí člověka... V rozumné společnosti nebude existovat soukromé vlastnictví.“ (Robert Owen)***
- ***„V tomto smyslu mohou komunisté shrnout svou teorii v jedinou větu: zrušení soukromého vlastnictví“ (Karel Marx a Bedřich Engels)***

Vlastnické právo vytváří řád a je nástrojem motivujícím je směně

- *„Nedá se také slovy vyjádřiti skutečnost, jaké uspokojení člověku působí, může-li něco nazývati svým“ (Aristoteles, Politika)*
- *„Osoby, které mají něco společného a společně toho užívají, mnohem spíše se znesváří než majitelé soukromého jmění“ (Aristoteles, Politika)*
- *„Předpokladem obchodování je, že jakékoliv zboží musí mít konkrétního vlastníka. Obchody založené na dodání zboží a zaplacení tvoří ústřední bod smluv, a proto jsou vlastnictví a smlouvy pro středověký městský život stejně nezbytné jako pro kapitalistické instituce“ (N. Rosenberg, L.E. Birdzell, How the West Grew Rich)*

Evropská úmluva

- Čl. 1 Dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- *Ochrana vlastnictví*
- *Každá fyzická nebo právnická osoba má **právo pokojně užívat svůj majetek.***
- *Nikdo nemůže být **zbaven svého majetku** s výjimkou **veřejného zájmu** a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.*
- *Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily **užívání majetku v souladu s obecným zájmem** a zajistily **placení daní a jiných poplatků nebo pokut.***

Listina základních práv a svobod

- **Čl. 11:** (1) Každý má právo **vlastnit majetek**. Vlastnické právo všech vlastníků má **stejný zákonný obsah a ochranu**. Dědění se zaručuje.
- (2) Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.
- (3) **Vlastnictví zavazuje**. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.
- (4) **Vyvlastnění** nebo **nucené omezení vlastnického práva** je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.
- (5) **Daně a poplatky** lze ukládat jen na základě zákona.

Předmět vlastnického práva

Statky	vyloučitelné (excludable)	nevyloučitelné (non-excludable)
rivalitní (rivalrous)	[soukromé statky] krajíc chleba, auto, notebook	[veřejné statky smíšené] zdroje surovin – zásoby ryb, uhlí
nerivalitní (non- rivalrous)	[klubové statky/přirozené monopoly] kabelové a satelitní vysílání, kino, soukromé párty	[veřejné statky] Terestriální vysílání, veřejné osvětlení, vzduch, ohňostroji

Předmět vlastnického práva

- Vlastnické právo *largo sensu* (§ 1011, § 495 o.z.) – subjektové hledisko

F. Zeiller, § 353 ABGB, původní znění § 74 WGGB

- Vlastnické právo *stricto sensu* (§ 1012 o.z.) – objektové hledisko

A. Randa, finální znění § 74 WGGB

- „*V nejužším smyslu je vlastnictví právem volně nakládat s podstatou a užitím **hmotné věci**, a tedy vyloučit z ní kohokoli jiného, pokud tím nejsou porušeny zákony nebo práva třetí osoby*“.

Základní charakteristika vlastnického práva *stricto sensu*

- Absolutní právo
- Děditelné
- Zcizitelné
- Časově neomezené, nepromlčitelné
- Přímé právní panství nad věcí hmotnou
- Elastické
- Rovné

– Sebeomezující (zavazující)

Obsah vlastnického práva *stricto sensu*

– *Práva*

ius excludendi

ius fruendi

ius utendi

ius abutendi

ius dereliquendi

ius disponendi

– *Povinnosti*

Non impedit

Non nocebit

Děkuji za pozornost